

Avrupa Üniversiteleri

Güncel Önkal

Şu an bulunduğum üniversitenin adı-sanı-ülkesi önemli değil. Ama genel anlamda yurtdışı üniversite deneyimimi sizlerle üç açıdan paylaşmak istiyorum:

1- Öğrenciler Açısından: Avrupa'da üniversite öğrencisi olmak demek "öylesine kazandım, nasılsa bir iş bulurum" diyerek kafelerde sigara dumanı altında vakit öldürmek demek değildir. Avrupa eğitim sistemi açısından, zaten geleceğin bireyleri, yetenekleri ve kapasiteleri açısından belirli okullara yönlendirilir. Bu demektir ki herkes üniversite okuyamaz! Toplumun beklentisi daha doğrusu şudur: Herkes neden üniversite okusun ki? Teknik ve meslek yüksekokulları üniversitelerin bölümlerinden kontenjan açısından daha doludur; daha pahalıdır.

Ayrıca, öğrenci dersine hazırlanmadan gelmez. Çünkü ödev bilincini ya da hoca korkusunu bir kenara atın (bunlar zaten Doğu masalıdır) öncelikle öğrenciliğini yapmaman işin özüne aykırıdır. Öğrencilik mezun olana kadar senin işindir! (İstanbul Üniversitesi'nde kendisinden ders aldığı Prof.Dr. Yılmaz Özakpınar hocamın bu cümlesini hiç unutmuyorum. Dünyanın bir yerinde gerçekleştiğini görebilmek ne hoş! Bknz: Verimli Ders Çalışmanın Psikolojik Koşulları)

Bunu anlatmak gerçekten o kadar zor ki. Belki de bu duygunun yaygın olduğu bir ortamda bir süre yaşamamış olanlar anlamakta güçlük çekeceklerdir. Sağın solun dersine hazırlanıp gelmiş, verilen metinleri okumuş öğrenci arkadaşlarıyla dolu bir öğrenci karşı-tepki geliştirmeyecektir.

Öğrenci derste konuşmaktan çekinmez. Konuşmaları TVden, gazetelerden, mahalledeki abinin kulaktan dolma savsatarından değil, kendi duygu ve deneyimlerine dayalı ve tutarlı bilgilerden oluşur. Bunları dile getirirken de mütevazilik esastır. Yani "ben şöyle bir şey okumuştum"; ya da "siz salaklar uyurken ben belgesel kanalında şunu seyretmişim", "çünkü ben özel biriyim, sizden de akıllıyım hem ben çok konuşsam herkes beni çok biliyor sanır" gibi palavralar Avrupa'da g-e-ç-m-e-z!

2-Öğretim Görevlileri Açısından: "Ben profesörüm!" diyerek yolda adam dövenlerden oluşmayan Avrupa üniversiteleri, işini aşkı yapmış, hayatını da işi yapmış idealistlerden oluşur. Her gün devlet maaşa ne kadar zam yapar acaba diye kaygısı olmayan öğretim görevlileri mesailerini kendileri ayarlar. Odalarında sigara içmezler. Bilgisayarın üstüne hanımlarının ördüğü dantelli örtüyü serip süs olarak köşede buldurmazlar. Zaten "hoca"nın herşeyi iğneden ipeğe kişisel internet sayfasında vardır. Topluma açıktır. Cep telefonuna kadar bulunur. Kendini saklamaz. Neden saklasın ki?

Dersine yemekle tuvalet arasında birkaç satır bakıp hazırlanmaz. Konuyla ilgili yayınları boyu kadardır. Okuttuğu konudaki önemli kavramların her dilde karşılığını bilir. Diğer hoca arkadaşları ile tartışır. Bir bölümde herkes birbirinin ne yaptığını bilir. Birbirlerinin yazılarını okurlar. Zaten internette hepsine ulaşılabilir. Herkes birbirini özgürce eleştirebilir. Özgürlük akıldan gelir. Dayatmadan, kurallardan değil!

Hocalar asistan kullanmaz. Asistanlar kendilerini geliştirmeleri için olabildiğince "rahat" bırakılır. Bölüm-fakülte-enstitü-rektörlük bağlantıları doğal akışında yürür. Bölümlerde baş-sıkışınca soru memuru yapılacak, mevzuat manyağı asistanlar bulundurulmaz. Asistanlar hoca eleştirdikçe başarılı sayılır.

Dekanlarla aynı sırada yemek alırken, hobileri üzerine sohbet edebilirsiniz. O da sizden biridir. Espri bile yapabilir.

3-Sosyal Yaşam Açısından: Gizli saklı etkinlikler yoktur. Herkes eşittir ve herkes kabul edilir. Önşartlar, renkler yoktur. Herkes herkesledir. Öğrenciler "makul" olarak sosyalleşir. İki-üç gün ortadan kaybolan arkadaşınız "ders çalışmam gerekiyordu, çok meşguldüm" diyebilecek cesarettedir. Bu da takdir edilir. İnek demek Avrupa'da başarılı demektir; ama asosyal demek değildir. Yani asosyal inek öğrenci modeli yerine sosyal ama çalışmaktan kocunmayan ya da çalışkanlığı ile yadırganmayan öğrencilere rastlarsınız.

Sosyal yaşamda ölçülülük ve apolitize duruş esastır. Politik söylemler üniversitenin içerisinde mesele edilmez. Politika kimlik değildir.

Gördükçe düşünüyorum, düşündükçe daha çok görüyorum sanırım: Bizim bu seviyelerde üniversitelerimiz olması için baştan aşağıya değişmemiz gerek. Önce kafa ile. Sonra akıl ile. Sonra da beklentilerimizle.

Avrupa'da üniversite sihirli değnek değildir. Yaşamdan kopmanın mabedi hiç değildir.